

hej|livet

ett magasin om livsfrågor från Svenska kyrkan

03 | 2019

FAMILJEN EKSTRAND

”Man lär sig våga successivt”

UPPLEV

Pendla mellan
stad och land

HEMMA HOS

Nyblivna stugägaren
Linn Persson

KULTURARV

Kullerstad kyrka

TEMA På landet

DISTRIKTSVETERINÄREN | EFTER BRANDEN | FRÅN KVARN TILL HAMN | EMILIE PIPER OCH LÖFSTAD

”Han har ett uppdrag som han tar på största allvar.”

Vi har två katter hemma hos oss. Eller rättare sagt, vi har en katt... och så har vi Findus. Katten som vi har hos oss och som vi fortfarande kan sägas äga heter Smirre. Han ligger och sover i stugvärmen hur länge som helst, tröttnar aldrig på att bli klappad och är ganska duktig på att fånga möss när han väl är ute. Smirre är väl som katter är mest och utför sin uppgift som huskatt på ett rimligt sätt.

Findus däremot är nog knappast vår egen katt längre. Han kommer förbi ibland och äter och låter sig klappas av oss. Men han kan vara i borta flera dagar åt gången. Han är dock inte försvunnen. Vi vet var han är och hämtar hem honom ibland. Man kan säga att han är på sitt jobb, för han har blivit en kyrkogårdskatt. Han har ett uppdrag som han tar på största allvar.

Alla i besökare på kyrkogården och i kyrkan vet vem han är. Prästerna i den församlingen vittnar om att han följer med kistan till graven och är med vid avskedet. Han sätter sig på kyrktrappan när brudparet tar emot hyllningarna och låter sig klappas av alla som besöker sina gravar. När vi själva går i den kyrkans gudstjänst så möter vi honom i vapenhuset. Han vill i den stunden inte riktigt kännas vid oss mer än andra. Det var lite sårande till att börja med, men också ganska fint. Findus gör sitt jobb och välkomnar folk till kyrkan.

I början var vi både oroliga och förvånade. Var är Findus? Nu vet vi bättre. Vi får dela på honom med så många andra och vi tänker att han är till tröst för människor på kyrkogården. Kanske att alla kyrkor skulle ha en egen katt...

Hälsar
Thomas Wärfman
kyrkoherde

Innehåll

- 4 TIO SPANINGAR | På landet
- 6 RESA | Roadtrip Kimstad till Skärkind
- 10 MÖTET | Familjen Ekstrand
- 16 UPPLEV | Pendling
- 18 RECENSIONER | Bok och film
- 19 EN FRÅGA | Tre svar
- 20 HEMMA HOS | Linn Persson
- 24 OM | Kullerstad kyrka
- 26 LIVET | På landet
- 38 HISTORIA | Emilie Piper och Löfstad slott
- 42 SAGT OM | På landet
- 44 KRÖNIKA | Eva Sjövall
- 44 HEJ DÄR | Lovisa Lesse

ANSVARIG UTGIVARE
Thomas Wärfman, kyrkoherde

REDAKTION
Cilla Holmqvist, redaktör och art director
Annelie Tollerå, text
Malin Singelsö, text, foto och layout
Matilda Eklöf, text och foto
Therese Götberg, text och illustration

UTGIVARE
Svenska kyrkan i Norrköping

TRYCK
Norrköpings tryckeri

DISTRIBUTION
Gratistidning/SDR

OMSLAGSBILD
Foto Malin Singelsö

KONTAKT
Svenska kyrkan i Norrköping
Box 263
601 04 Norrköping
011-24 10 00
norrkoping@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkan
NORRKÖPING

1

Reko varor

I Norrköping kan du numera möta producenter från lantbruket inne i staden. Just nu är det REKO-utlämning var fjortonde dag på SMHIs parkering. Vilka producenter som kommer och vilka varor de erbjuder hittar du i Facebook-gruppen REKO-ring Norrköping. Du förbeställer sedan vad du vill ha direkt i gruppen. Det kan vara allt från kött och ägg till grönsaker och olika drycker.

Bussar körs på rapsolja

4

Expressbussarna och landsbygdsbussarna drivs numera med HVO (Hydrogenated Vegetable Oil). Det är ett fossilfritt drivmedel som framställs från slaktavfall och olika restprodukter och som minskar klimatpåverkan med upp till 90 procent jämfört med fossil diesel. Några landsbygdsbussar drivs med RME (Rapsmetylester) som är en biodiesel framställd av raps.

2

Blogg om livet på landet

Hur är det egentligen att flytta från stan till landet? Helt underbart om du frågar bloggaren Clara Lidström. Sen 2006 har hon drivit bloggen "Underbara Clara" där hon berättar om hur det är att bo på landet i Västerbotten. Bloggen är en av Sveriges mest lästa livsstilsbloggar som handlar om allt ifrån inredning och matlagning till entreprenörskap, feminism och miljöfrågor. Bloggen hittar du på: www.underbaraclaras.se

3

Ullen som hållbar textil

Nu ökar intresset för att ta tillvara svensk ull som ett hållbart material för framtiden. Det mesta av den ull som produceras idag hamnar i soporna. Vi bränner och slänger över tusen ton svensk fårull varje år, samtidigt som vi importerar mängder av bomull, vilken också är en av våra största miljöförstörare. Bland annat klädmärken Filippa K, Röjk och Fjällräven har inlett projekt med svensk ull.

5

Bråvikslinjen

Under sommaren har Bråvikslinjen startat. Ett privat initiativ av entreprenören Björn Hammarskjöld, som tyckte att det nu pratats så länge om en båtlinje ut till Kolmårdens Djurpark utan att något hänt, så han startade en själv. Bråvikslinjen avgår från Södra hamnplan i Norrköpings hamn och stannar till vid Esterön, Sandviken och Vildmarkshotellet. Man har även kunnat tura med Bråvikslinjen, som har rättigheter och erbjuder förtäring om bord. De har också haft After work med olika teman vad gäller mat. Inom kort utökas dessutom Bråvikslinjen med en ribbåt. Läs mer och boka på bravikslinjen.se.

Folkdräkten som trend

Efterfrågan efter folkdräkter ökar hela tiden och nu börjar man tala om folkdräkten som trend. I Östergötland finns en mängd dräkter, traditionellt kopplade till olika landsorter; Vånga, Risinge, Skedevi, Vikbolandet, Gryt och Vadstena, för att nämna några. Många har dräkter som hänger i garderoben eller har fått en dräkt i arv efter en äldre släkting. I facebookgruppen Vi som gillar folkdräkter ställs många frågor om folkdräkter och deras ursprung.

Foto: Fashionthroughherstory

6

7 Vågskvalp Inredning

Vackert belägen vid Bråvikens norra strand och vågornas svall hittar du butiken Vågskvalp Inredning i ett charmigt hus från 1940-talet. Här säljs det inredningsartiklar, kläder, trädgårdsredskap och växter. Under vår, sommar och höst hålls ett Trädgårdscafé öppet i orangeriet och trädgården.

8

42 Naturreservat

I Norrköpings kommun finns det inte mindre än 42 naturreservat, var och en med sin egen skönhet och karaktär. I många av reservaten finns vandringsleder och informationsskyltar som gör områdena mer tillgängliga att besöka och ströva omkring i. Varför inte ta ett besök i något av kommunens reservat och njuta av naturens under oavsett årstid. För mer information om de olika naturreservaten gå in på: naturkartan.se/sv/norrkoping/search/nature-reserve.

Marmorstigen och Marmorbruket

Marmorstigen går längs vackra Bråviken med spektakulär utsikt och unika naturmiljöer. Den leder genom de gamla bruksområdena mellan hundraåriga byggnader och djupa marmorbrott. Marmorbruket ligger vid Bråvikens norrsida med fina promenadvägar. Där har marmor brutits sedan 1600-talet och bryts fortfarande i liten skala. Kolmårdsmarmor är känd över hela världen och pryder bland annat Stockholms Slott, Operan i Paris, Rockefeller Center i New York och FN-byggnaden i Genève.

Lantluft är bra för din hälsa

Eller ja, snarare är det stadsluften som inte är bra för din hälsa. Detta menar brittiska forskare i en intervju till BBC. David Newby, professor i kardiologi vid University of Edinburgh, menar att luftföroreningar i städerna påverkar människors hälsa negativt. Förorenad luft påverkar både lungor och hjärta och att flytta till landet, där luftföroreningarna är mindre, är en bra idé om man vill förbättra sin hälsa, slår professorn slutligen fast. Men han menar också att man kan uppnå bra resultat genom att helt enkelt vistas mer i parker och ute i naturen.

resa | Roadtrip Kimstad till Skärkind

Historisk landsbygd

På en sollyst kulle blickar en beige och stadig kyrka ut över öppna fält och färgglada villor. Kimstad kyrka ligger placerad med vacker utsikt över kyrkbyn, skogarna och det lilla samhället som vuxit fram runtomkring. Här börjar vi vår resa mellan två kyrkor som båda bär på århundranden av historia och minnen. Följ med på en resa mellan Kimstad och Skärkind.

Text och foto Matilda Eklöf

I över 1000 år har det funnits en kyrka på kullen i Kimstad, men sin nuvarande form fick kyrkan först under 1730-talet. Idag betraktas den som en av landets ståtligaste barockkyrkor. Ett av de främsta kännetecknen för kyrkans yttre är två ryttarfigurer på takåsen. Enligt legenden föreställer de två prinsar som kämpade om landets krona på 1000-talet. Det sägs att denna kamp gav

socknen namnet Kämpestad som med tiden sedan förändrats till Kimstad.

Kimstad kyrka har en stark koppling till Löfstad slott som ligger en knapp halvmil bort. Familjerna vid Löfstad lade ner mycket pengar på att skapa en pampig kyrka, passande för deras samhällsklass och förmögenhet. Många av traktens finare ätter har därför fått sin sista vila i Kimstad kyrka, antingen i själva kyrkan eller på den storslagna

kyrkogården utanför.

Med tiden växte ett samhälle fram kring kyrkan och under första halvan av 1900-talet var Kimstad en viktig knutpunkt för den svenska järnvägen. Här mötte södra stambanan förbindelser mot Örebro, Finspång och Ringstorp. Efter en tid med nedlagd personaltrafik invigdes 2009 slutligen en ny pendelstation och i och med det blev avståndet till städerna omkring

betydligt lättare att avhandla. Idag är Kimstad en populär ort för barnfamiljer och många pendlar mellan Norrköping, Linköping, Skärblacka och Finspång. Det är också en ort under utveckling med många nybyggen planerade.

Norsholm

Från Kimstad tar vi oss vidare mot det lilla samhället Norsholm, cirka fem kilometer från Kimstad. Norsholm

ligger fint utplacerat längst med Göta kanal och är slående pittoresk med lugnt strömmande vatten, rödmålade hus och lummande grönska. Det är just närheten till vattnet som samhället har vuxit fram kring. Här finns Norsholms sluss, en del av Göta kanal som genom 190 kilometer löper genom Götaland. En gång i tiden spelades scener till Göta kanal-filmerna in här. Även delar av Den blomstertid nu kommer

filmades här, en långfilm gjord av det Norrköpingsbaserade filmkollektivet Crazy Pictures.

Vid vandrarhemmet i Norsholm har man en fin utsikt över slussen och båttrafiken som sommartid flyter på längst med kanalen. Under sommaren fylls vandrarhemmet av turister, både inhemska och inresta, och det är ett myller av människor, packning och cyklar.

Ovan En av två ryttarfigurer som finns på taket till Kimstads kyrka, ett av kyrkans främsta kännetecken.

Höger Vid Brådtoms sluss är det vackert och stilla. Varje år håller Svenska kyrkan en friluftsgudstjänst vid slussen.

Brådtom sluss

Vår resa för oss till en annan sluss en bit bort, även den en del av Göta kanal. Brådtoms sluss byggdes 1826 och hade från början namnet Stockholm. Efter att i november 1904 har blivit rammad av en lastbåt fick den sitt nya namn Brådtoms sluss. Lastbåten trodde att slussen nedre portar var öppna och körde in i de stänga portarna. Den hade helt enkelt förbråttom och namnet togs därefter. Brådtoms sluss är sitt namn till trots en väldigt lugn plats. Båtarna kommer, slussen fylls, och sommaren tickar på.

De cyklande turisterna som vi mötte vid vandrarhemmet i Norsholm susar förbi och stannar för att titta på när en stor motorbåt slussas in. Båtfolket pratar med slussvakten, hästarna i hagen på andra sidan vattnet frustar lätt och ovanför tornar regnmolnen upp sig. En idyllisk plats så god som någon.

Under sommaren finns här, förutom slussen, en sluss- och brovaktarstuga, ett litet café och möjlighet till att slå upp ett tält eller två. Varje år firas också en friluftsgudstjänst vid slussen.

Skärkinds gamla kyrka

Det är lätt att missa den lilla sockerkuben där den ligger längst med vägen, precis innan Skärkind börjar. Men den lilla vita byggnaden, kantad av kyrkogården, bär på tusentals år av historia. Idag används byggnaden som gravkapell men är ursprungligen en del av Skärkinds gamla kyrka med anor från 1100-talet. Den gamla kyrkan revs under 1800-talet när den nya byggdes men koret behölls och omvandlades sedan till gravkapell. Kyrkogården är stillsam, gruset är krattat och gräset omkring är grönt och frodigt.

Ovan Skärkinds kapell är det som idag finns kvar av Skärkinds gamla kyrka. Kyrkan (med anor från 1100-talet) revs på 1800-talet när den nya kyrkan byggdes.

Höger Skärkinds kyrka sedd från vägen. Bakom trädkronorna gömmer sig det karaktäristiska rosa taket.

På en liten höjd, under ett träd, står två runstenar. Den mindre av dem är en av Östergötlands äldsta runstenar och tros vara huggen på 400-talet. Trakterna kring Skärkind var under forntiden farliga och svårforcerade marker med rövare och vilda djur. Men området var ändå välbefolkat och var under en tid en av landets centrala bygder.

Skärkinds kyrka

Ett rejält stenkast därifrån hittar vi till sist vår slutstation: Skärkind kyrka. En imponerande vit byggnad med ett

karaktäristiskt rosa tak. Inne i kyrkorummet möts man av ett lugn och ett stilla gult ljus. Fönsterna är, precis som taket och väggarna, dekorerade med rosor i jugendstil. Totalt finns det 1655 rosor i kyrkan.

Skärkinds kyrka ligger i ytterkanten av Norrköpings pastorat, placerad ganska precis mittemellan Norrköping, Linköping och Söderköping. Trots det har den en högst levande kultur kring sig. Mycket av det är tack vare lokala entusiaster som genom åren hållit kyrkan och församlingshemmet igång. I huset mittemot

kyrkan ligger ett konstgalleri, GalleriLi, som drivs av eldsjälens Lili Stenmark. Hon anordnar konserter tillsammans med kyrkan, håller i vernissager och har köksbordssamtal under hela året.

Kimstad och Skärkind. Två skilda platser som delar både likheter och olikheter. En lång historia, ett rikt arv och vackra miljöer. Men deras främsta likhet är kanske den om människan. Även om platser och byggnader bär på månghundraårig historia, så är de ingenting utan de människor som bär upp dem och gör dem till en del av sina liv. ●

Att växa med sin bygd

På 55:an, där Simonstorps kyrka idylliskt gömmer sig inne bland bladverket på höger sida av vägen så svänger vi in till vänster. In i Simonstorps lummiga grönska, förbi parken vid vattnet som man tillsammans håller på att bygga upp och vidare in på de smala gatorna. Så hittar vi till Ekstrands. Möts av röda byggnader med vita knutar. Och så romerska ringar i träden, en stång för chins på förstubron, knack på dörren följt av en stor kram. Välkommen in!

Text och foto Malin Singelsö

I köket intags middagen som bäst. Malin och Crelle har fått alla barnen att enas om mat och samlas kring köksbordet. I taket hänger en grön tras-matta. Det ser ganska coolt ut och jag frågar om det är en ljuddämpare. Malin tittar förskräckt upp och säger -”ta inte med den där hemska mattan! Vi såg en variant av det där, en snygg variant, och tänkte göra något liknande. Men sedan en nyårsafton så tog Crelle och en kompis en skruvdragare och bara skruvade upp den där mattan”. Malin himlar med ögonen. Barnen skrattar. Ja, vi alla skrattar. Tuva säger högt att det är viktigt att äta upp, man ska inte slänga mat, det är inte bra för miljön. Det är inte ett dugg tillrättalagt och en härlig stämning. Kan det kanske vara

den perfekta beskrivningen av familjen Ekstrand?

En härlig röra

Vi tittar på deras kanin som är snäll mot alla utom Malin, Astrid visar sitt äppelträd och klättrar upp i det. Efter att också ha fått se kaninhoppning på gräsmattan, klappat katten och beundrat växthuset och grönskan framför det slår vi oss ner med fika på altanen. Tillsammans har vi valt te och jag lärt mig massor av Malin om vilka teer och örter som är bra för olika tillstånd. Kummin och anis är bra för magen, det är därför man tillsätter det i bröd, som kan vara lite svårsmält. Men vi återgår nu till att prata om valet att flytta ut på landsbygden.

– Du kan ju börja med att berätta att vi var okunniga i allt som gällde husägande när vi flyttade hit. Helt ohändiga också, ler Crelle. Vi är fortfarande inte händiga men klarar en hel del med hjälp av de som kan. Svärfar till exempel.

Malin fortsätter,
– Vi var citymänniskor båda två. Crelle var ett popsnöre från Halmstad, en riktig stadskille, och jag jobbade med musik på Rytmus och som sångerska, showartist och producerade shower. Men vi ville komma närmare mina föräldrar som bor en halvtimme häriifrån. Vi hade också en längtan efter att flytta ut på landet. Först var det till och med tal om att flytta verkligen långt ut på landet, så där så grannhuset ligger kilometer bort. Så är jag uppvuxen.

”Det blir liksom lite Bullerbyn”

– Vi tittade på fastigheter där man kunde ha djur, får och så. Det är fortfarande lite av en dröm, att ha får. Det hade varit så mysigt, men nackdelen med att bo ännu längre ut på landsbygden är ju allt skjutsade av barnen och att de inte hade haft så många kompisar att hänga med, flikar Crelle in.

Nystart med svett och tårar

Huset där vi nu sitter låg ute på Hemnet länge. Malin och Crelle var inne och kikade men kände att det inte var för dem. Det såg ut som det låg på en åker. Det syntes inte att det låg i ett samhälle och det var inte ens en bild med på sjöutsikten. Och det var kanske tur, så de själva kunde köpa huset till slut. De skrev på för huset samma dag som Tuva föddes. – Att bo här har vuxit på en, fortsätter Malin. Första året var en chock. Vi fick kanske inte heller någon drömstart när företaget som skulle färdigställa huset gick i konkurs ett antal månader in i jobbet. Det blev ju lite mer att göra själva än vi hade tänkt oss. Och Tuva var nyfödd... Vi grät en hel del. Pappa hjälpte som tur var till och har dessutom

arbetslett oss. Man kan hjälpa till om någon som kan vägleder. Crelle och pappa byggde hela entrén tillsammans. Och jag har kaklat toaletten på övervåningen själv! Men det är väl att pappa har drivit på för vi skulle nog fastnat i rädslan att göra fel. Nu ska vi renovera gäststugan för uthyrning och då får jag verkligen jobba med det, att inte skygga undan när diverse dokument måste skickas in till byggnadskontoret, rätt ifyllda. Men man lär sig att våga successivt. Och nu är huset och trädgården något helt annat är när vi flyttade hit.

Att bidra till sin bygd

– Det har hänt massor i samhället med. Och nu byggs det upp en park nere vid sjön. ”Simonstorparna” är föreningen som driver på de frågorna. Vi har båda suttit i styrelsen tidigare. Idag är vi sådana som är med och hjälper till, vi känner att det är viktigt att ställa upp. Och ordföranden i Simonstorparna är en riktig eldsjäl. Vi hjälper till så mycket vi hinner, berättar Crelle.

– Och man kan ju bidra med lite olika saker! Jag fixar till exempel ofta musiken och ljudanläggning och så till midsommarfirandet, säger Malin. Mitt engagemang började med att jag ville ha barnrytmik här i Simonstorp och startade det i församlingshemmet, men då var det inte i kyrkans regi. Det var nog andra året vi bodde här. Jag ville att det skulle finnas för barnen härute och det är det jag är utbildad till. Idag är det ju en verksamhet med barn- och vuxenkör, fritis med pyssel och mellis innan barnkören börjar. Och det är verkligen mysigt, vi har det inne i vår fina träkyrka nuförtiden. Idag jobbar jag deltid med musik i Kolmårdens församling med ansvar just för Simonstorps kyrka.

Flexibla jobblösningar

Malin är utbildad sångpedagog och har alltid jobbat med musik. Idag har hon flera olika uppdrag, där kyrkan, De Geer Gymnasiet Musik samt konserter och uppträdanden på högtidsdagar som vigsel och dop utgör varsin del. Malin har även i uppdrag att leda det

*Terassen är perfekt placerad för att nås av kuällssolen.
En underbar plats att umgås.*

nya körprojektet ”The Rockin’ Pots” i Norrköping, en integrationskör dit alla är välkomna.

– Annars blir det inte så mycket integration, som Malin säger med ett stilla leende.

Crelle kom till Norrköping utan jobb, testade att jobba på försäkringsbolag i ungefär en dag innan han åter sökte sig tillbaka till kameror och fotografering, som han jobbade med i Malmö. Ett jobb som kamerasäljare på MediaMarkt blev första steget i Norrköping, något som sedan trappades ner medan en egen verksamhet som fotograf byggdes upp. Idag är den egna firman ett heltidsjobb. Detta gör att de båda delvis kan ha hemmakontoret som en bas.

– Jag gör så att jag lägger mina plåtingar så att jag oftast ska kunna hämta Astrid klockan 14, säger Crelle.

Ibland har jag lite administration kvar då, men jag är väldigt morgonpig och går hellre ut och jobbar på kontoret riktigt tidigt, så allt jobb är klart när jag hämtar på förskolan. Det känns så väldigt viktigt för mig att kunna ha den tiden hemma med barnen.

Deras gemensamma hemmakontor ligger i ett av uthusen med en fantastisk utsikt över sjön. Rummet innehåller dator för bearbetning av bilder, piano och sedan en stakmaskin...

– Jag ställer klockan och kör ett antal minuter med jämna mellanrum, ler Crelle snett. Det är viktigt att inte sitta stilla för mycket, även om fotograferingarna ofta är i rörelse, så blir det ganska mycket tid i bil och i kontorsstolen. Mitt träningsintresse väcktes när jag kom hit, med all fantastisk natur in på knuten. Ett tag

satsade jag ganska hårt, nu har jag nog hittat en bättre balans och tränar det som lockar för stunden och årstiden. Då blev det plötsligt mycket roligare igen. Men jag hoppas leva länge, och då är det viktigt att ta hand om sin kropp. Med det sagt är jag mycket restriktiv med att retuschera bilder. Människor är vackra precis som de är.

Nya utmaningar

Bredvid hemmakontoret finns bastu och yogarum. För Malin är det extra viktigt med pauser, efter att ha lärt sig den hårda vägen att full fart hela tiden inte fungerar. Idag är hon tillbaka på jobbet, men återhämtar sig fortfarande efter att ha fått diagnosen utmattningssyndrom under hösten 2018.

– Allt är så roligt och jag gillar ju att ha mycket om kring mig! Men jag lär

Den prunkande trädgården och utsikten över sjön inbjuder till uteliv. Från hemmakontoret kan paret Ekstrand blicka ut över den vackra vyn.

känna en ny sida av mig själv och lär mig att ta fasta på kroppens signaler i tid. Jag älskar att vara i naturen precis som Crelle, men kan inte pressa min kropp på samma sätt längre.

Bullerbykänsla

Ett vilt tjatter utbryter nere på gräsmattan. Tjejerna håller just på att styra upp en skylt till ett café de ska ha i parken i Simonstorp under helgen. Diskussion drar igång om väderförhållanden sagda dag och efter konsultation av diverse

väderappar flyttar caféets öppettid till måndagen efter.

– Det här är en utav de stora fördelarna med att bo i Simonstorp, säger Crelle. Det ramlar bara in en flock med barn. För några veckor sedan var jag hemma och satt och drack kaffe här på altanen. Samtidigt hade alla tjejerna med sig ett antal kompisar hem så det var tolv ungar som lekte på gräsmattan. Det blir liksom lite Bullerbyn. Sjukt mysigt.

Så får vi provsmaka Ryttarkakan som ska ingå i caféets utbud. Sedan en

husesyn i ett hem som utstrålar värme. Som avslutning på mitt besök vill Astrid visa att hon kan hänga i de romerska ringarna. Och det känns helt rimligt, att man ska ha prinsessklänning när man hänger i romerska ringar. Blanda det strävsamma med det lekfulla, precis som hennes mamma och pappa gör. De som har ljusa träplank på köksgolvet och en grön trasmatta i taket. ●

OM EKSTRANDS

Familj | Mamma Malin, pappa Crelle och döttrarna Tuva, Lea och Astrid.

Bor | Simonstorp

Pendling

Pendlingen har ökat de senaste åren och det är pendlingen från landsbygden in mot tätorterna som står för den största andelen. Att det finns goda möjligheter till pendling är en förutsättning för en levande landsbygd.

Text Annelie Tollerå Foto Matilda Eklöf

Vi östgötar gör i genomsnitt två resor per dygn under vardagarna och 1,5 resor per dygn under helgerna. Statistiken visar att 13 150 personer pendlar in till Norrköping varje dag.

Kollektivtrafiken på landsbygden

En tredjedel av Östgötarna väljer att resa kollektivt. Pendeltågstrafiken Östgotapendeln är stommen i kollektivtrafiken och anses vara en stor succé i vårt område, där även expressbussarna har varit en lyckad satsning.

Det har skett en minskning i landsbygdstrafikens turer, men å andra sidan har turerna anpassats utifrån att fler resor istället sker med pendeln. Östgotatrafikens har högt uppsatta mål för framtiden, att erbjuda turer även långt ut på landet, men då med speciallösningar som anropsstyrd trafik.

Miljövänlig kollektivtrafik

Kollektivtrafiken är ett pålitligt och klimatpositivt alternativ till bilen. All kollektivtrafik i Norrköpingsområdet körs numera på fossilfritt bränsle. Tätortsbussarna och vissa tätortslinjer kör på biogas, som dessutom produceras

lokalt i Linköping utav avfall.

Eldrivna tåg samt Norrköpings spårvagnar är ett av de mest miljövänliga sätt man kan resa på. De klimatpåverkande utsläppen är nära noll om elen de drivs med också är miljövänlig.

Satsning på kollektivt i framtiden

Enligt Region Östergötlands framtidsplan ska tätorterna knytas ihop på ett ännu bättre sätt i framtiden och det satsas på pendlarparkeringar för att bilen inte ska behöva tas med in till stan och orsaka buller och bilköer. I första hand kommer kollektivtrafikens linjer att utformas för att tillfredsställa behovet av resor till arbete och studier.

Norrköping är en stad som växer. Befolkningen förväntas fortsätta öka under de kommande åren. Eftersom biltrafiken i stor omfattning bidrar till klimatpåverkan blir framtidens stora utmaning att åstadkomma ett hållbart transportsystem. I Sverige står biltrafiken för hela 30 procent av de klimatpåverkande utsläppen.

En väl utformad kollektivtrafik kommer att vara en stor nyckel för att få människor att minska på bilåkandet, medan bilar som drivs helt fossilfritt

och miljövänligt också kommer att komplettera den kollektiva pendlingen.

Bilen mest vanlig

Den största pendlingen till arbete sker mellan Norrköping och Linköping, där över 7 000 personer pendlar mellan de två städerna. Det är betydligt fler som pendlar från Norrköping till Linköping än åt andra hållet. Enligt statistiken 1 470 personer fler åt Linköpingshållet.

Bilen är det vanligaste färdssättet där 57 procent av våra resor under vardagarna sker med bilen och ännu mer under helgerna.

Ratar alternativa bränslen

Det fanns 58 362 bilar i trafik i Norrköping enligt förra årets statistik och försäljningen av nya bilar ökar stadigt. Trots att Sverige har varit tidigt ute med satsningar på fossilfria drivmedel väljer hushållen fortfarande i första hand bränslesnålt framför bilar som drivs med alternativa bränslen. Idag kan endast sju procent av de privatägda bilarna drivas med ett alternativt bränsle. ●

Håkan Gustavsson, busschaufför

Vad är det bästa med att pendla kollektivt tycker du?

- Det är att man kan åka tillsammans och på så sätt blir det betydligt billigare än att åka med bil. Det är också en fantastisk service att kunna åka kollektivt, tycker jag.

Finns det några nackdelar?

- Nej, det finns såklart inga nackdelar!

Hur ser du på pendling i framtiden?

- Vi ser att pendlingen ökar och att den kommer fortsätta öka. Jag ser ljus på framtiden!

Mikael Billemar, långpendlare och präst

Vad är det bästa med att pendla kollektivt tycker du?

- Att inte behöva bekymra sig ett dugg över själva transporten. Att i lugn och ro sitta i tyst avdelning och läsa eller förbereda sig. Det är ren kvalitetstid! Jag trivs väldigt bra med att pendla och pendlar nästan dagligen mellan Vadstena och Norrköping.

Finns det några nackdelar?

- De gånger som trafiken strular. Jag vill dock understryka att detta verkligen hör till undantagen.

Hur ser du på pendling i framtiden?

- Jag tror att pendlingen bara kommer växa och bli ännu snabbare och bekvämare.

Recensioner

BOK: **Ett jävla solsken: en biografi om Ester Blenda Nordström**

FÖRFATTARE: Fatima Bremmer

ÅR: 2017

FÖRLAG: Forum

Ester Blenda Nordström var den ostyriga pojkflickan som vägrade finna sig i tidens normer och ideal. Hon blev en av Sveriges första undersökande reportrar och en bästsäljande författare. Under falsk identitet tog hon anställning som piga och avslöjade verklighet på de svenska bondgårdarna, arbetade som nomadlärarinna för samiska barn i Lappland, reste med de fattigaste emigranterna till Amerika, räddade tusentals från svält under finska vinterkriget, red på bergsstigar i Sydamerika och stred för den kvinnliga rösträtten tillsammans med väninnan Elin Wägner.

Hon umgicks med Anders Zorn, Evert Taube och August Strindberg och var en av dåtidens starkast lysande stjärnor. Med sina vågade reportage gjorde hon det som

ingen annan vågade och förändrade den svenska journalismen i grunden. Men så plötsligt slocknade hennes ljus och hennes berättelse föll i glömska.

”Ett jävla solsken” är den första biografien om Ester Blenda Nordström. Författaren Fatima Bremmer har genom dagböcker, brevsamlingar och forskning lyckats teckna ett porträtt över en bortglömd pionjär och det tragiska livsöde som fällde en av 1900-talets mer fascinerande människor.

/Matilda Eklöf

FILM: **Cold Comfort Farm**

ÅR: 1996

REGI: John Schlesinger

I ROLLERNA: Kate Beckinsale, Sir Ian McKellen, Stephen Fry och Joanna Lumley med flera

Den unga kvinnan Flora Poste (Kate Beckinsale) har precis förlorat sina båda föräldrar och tvingas att anpassa sig efter sin nya livssituation med knappa ekonomiska resurser. Hon måste därför hitta nya boendeförhållanden och söker lyckan bland sina familjekontakter runt

om i landet. Tills slut fastnar hon för de dystra släktingarna på Cold Comfort Farm på den Engelska landsbygden och bestämmer sig för att flytta dit.

Filmen är baserad på Stella Gibbons roman från 1932 och utspelar sig i 30-talets England. Handlingen är dråpligt komisk och karaktärerna extremt charmiga.

Med ett öppet sinne och en fast hand gör Flora allt hon kan för att få sina släktingar på den nedgångna gården att förbättra sitt boende, sin hygien, sina rutiner och sin inställning till livet. Trots många motgångar lyckas Flora uppnå stordåd med sina tokiga släktingar och den hemska gamla gården.

Har du en förkärlek för brittiska komedier och vill må riktigt bra av en knasig och charmig film? Ta dig då tid att se Cold Comfort farm. Det är en härlig feelgood-film som kan charma nästan vem som helst.

/Therese Götberg

Att bo på landet. En innebörd med många nyanser. Det kan gälla ett boende en kvart från staden. Men också en helt egen livsstil med boende långt bort från de bekvämligheter som många tar för givet. Men kanske finns det fler betydelser även för ordet bekvämlighet? Av vilka skäl väljer man att bo på landet?

Vad är det bästa med att bo på landet?

Stina Björkholm

Det jag tycker är det absolut bästa med att bo på landet är att det är så lugnt och fridfullt. Naturen är väldigt idyllisk, och tack vare det och den friska luften finner jag det enkelt att slappna av bara man går ut genom dörren. Vare sig det är vinter eller sommar föredrar jag att bo på landet året om.

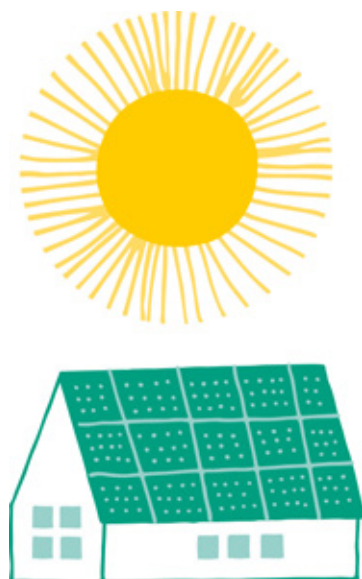
Emil Holmberg

Jag är född och uppvuxen på landet och för mig har det inneburit en stor frihet och möjlighet att få vara kreativ. Lugn och ro, närhet till skog och mark och det bästa av allt är att kunna gå ut barfota i gräset. Nu bor jag i Norrköping, men jag och min fru planerar hus på Vikbolandet.

Linda Karlsson

Friheten och närheten till naturen! Att bara kunna ge sig ut på en löprunda eller ut i skogen och plocka svamp utan att behöva planera är fantastiskt. Det är även underbart att kunna följa naturens alla skiftningar på så nära håll - något som man inte alls upplever i stan på samma sätt. Och tystnaden är som balsam för själen!

OM LINN

Namn | Linn Persson

Ålder | 34 år

Familj | Mamma och Pappa i Skåne, bröder i Stockholm och Sambo i Norrköping

Bor | I centrala Norrköping och sommarstuga vid Ensjön

Fritid | Roller Derby, Paddle board, reovera stugan och umgås med familj och vänner

hemma hos | Linn Persson

Landet nära staden

Det har slutat regna och solen har tagit sig fram bakom molnen när vi svänger in i sommarstugeområdet vid Ensjön. Det doftar skog och landsbygdsluft när vi kliver ur bilen trots att vi bara är 5 minuter från stadsdelen Navestad i Norrköping.

Text Therese Götberg Foto Matilda Eklöf

Vi har parkerat på tomtens övre del och blickar ner mot den helt insynsskyddade stugan och känner lugnet som vilar här. – Det var på den här platsen som jag bestämde mig för att jag ville köpa stugan, säger Linn. Jag fick en idé om en terrass här, där jag kan sitta och njuta av vyn över huset, tomten och skogarna.

Lugn och ro vid Ensjön

Vi går ner för en lång trätrappa och når stugan och en lagom stor gräsplätt precis utanför den. Den här delen av tomten ligger nersänkt och skyddad som i en liten dal omringad

av höga träd och lingonskog.

Inflyttningspresenterna är planterade strax nedanför trappan, solrosor, paprika och gurka. Mitt på gräsmattan står ett päronträd och under det växer en björnbärsbuske som visar tecken på sensommarens första bär. Strax bakom skymtas en gammal jordkällare med trasig dörr som hänger charmigt på sned. På husets altan, som är vänd mot gräsmattan, står en gungstol i rotting med ett fårskinn i, en plats som andas sinnesro och eftertanke.

Stugan, som ursprungligen byggdes 1955, ligger på arrendetomt som ägs av kommunen och ingår i Grönviks arrendeförening. Den har en liten

hall som leder in i ett mindre kök med spis och kyl, ett vardagsrum och en sovalkov som precis på millimetern rymmer en dubbelsäng.

Utanför huset finns ett takbeklätt utomhuskök dit sjövatten finns draget och är tillgängligt under sommarmånaderna. Dricksvatten hämtas i en vattenpump en bit bort på området. Bredvid utomhusköket ligger toalettbyggnaden med separat.

Nedanför stugan finns ytterligare en nivå av tomten som nås genom en lång rödmålad stentrapp. Vi tar oss ner för de 20 trappstegen och når den lite mer skuggiga och vildvuxna delen av tomten. Här ligger ett förrådshus

Steg för steg fylls stugan med Linns personlighet. Detaljer som gör ett hus till ett hem. Talangen för färg och form är tydlig.

”Här ute kan jag njuta av naturen, lugnet och fågelsången och i lägenheten har jag alla lyxiga bekvämligheter”

med fyra dörrar och bakom dem olika förvaringsutrymmen. Två är i stort sett tomma och två inhyser mängder med ved till vardagsrummets kamin. Utanför förrådshuset står huggkubben.

Balans i boenden

Linn berättar att hon kände sig inlåst och rastlös i sin lägenhet i centrala Norrköping då hon inte äger någon bil och hennes familj inte bor i staden. – Jag hade spanat i flera år efter en sommarstuga, men har inte varit riktigt säker på vad jag har letat efter eller velat ha. Min stuga hittade jag till slut på Hemnet, berättar Linn. Hon fick nycklarna till huset den 5 juni i år. Dagen efter, på nationaldagen, hängde hon upp en hängmatta i skogsdelen av

tomten och bara låg och njöt.

– Att äga en egen stuga har gjort att jag uppskattar mitt boende i staden mer. Här ute kan jag njuta av naturen, lugnet och fågelsången och i lägenheten har jag alla lyxiga bekvämligheter som dusch, toalett och rinnande vatten inomhus. Linn beskriver det som en perfekt balans.

Att sätta sin egen prägel

Som nybliven stugägare har Linn stora renoveringsplaner, men det ska få ta tid. Målet är att sätta sin egen prägel på huset utan stress eller press. Hon tänker jobba i sin egen takt och njuta av att forma sitt nya sommarboende. Linn har redan tapetserat om i sin sovalkov, från de förra ägarnas helsvarta till en vacker, lantlig och romantisk mönstertapet.

Här och var i vardagsrummet syns lite spackel- och färgexperiment. Hallens murriga gröna ska målas till vitt och möbleras till en liten lounge för skönt häng där man kan njuta av skogsutsikten genom de gamla vackra fönstren. Det märks tydligt att Linn är kreatör, som belysningsmästare och ljusdesigner på Östgötateatern finns hennes blick för unika ting överallt. I och utanför stugan finns vackra secondhand-fynd, en gammal projektorduk, en vacker stor handmålad spargris, en träskrinna, en fin vit träsoffa med snideri-utsmyckningar.

Allt ska få sin speciella plats tids nog. Förändringarna ska innehålla samma känsla som själva sommarstället, det vill säga själslig och lantlig harmoni. ●

om | Kullerstad kyrka

Kullerstad kyrka

Strax öster om Skärblacka, vid Glans utkant, ligger Kullerstad kyrka. En kyrka med anor från 1200-talet som vittnar om en socken som länge kämpade med fattigdom, något som kom att bli avgörande för kyrkans överlevnad.

Text Matilda Eklöf Foto Matilda Eklöf och Fredrik Schlyter

Kullerstad kyrka, ligger som namnet ger en vink om, vacker beläget uppe på en liten kulle. Runt omkring kyrkan ligger husen samlade i kyrkbyn, små röda, vita och gula klickar som samsas bland äppelträden och syrenbuskarna.

Under århundraden var Kullerstad socken liten och fattig, något som åter speglas i den enkla och gamla kyrkan. Under 1800-talet revs i Sverige många gamla kyrkor från medeltiden för att göra plats åt nya och större kyrkobyggnader. Socknens kyrka var på många sätt en statussymbol och blev ett sätt att visa upp traktens rikedomar. Men i de socknar där medlen var begränsade fick de gamla kyrkorna stå kvar. Och tur är väl det. Genom kyrkorna

och det ofta omfattande arkivmaterial som de innehåller får vi som allmänhet möjlighet att möta tidigare generationer i berättelserna om deras liv och öden, synsätt och värderingar. Idag ska det mycket till för att en kyrka ska rivras. Kulturminneslagen ger ett mycket starkt skydd av kyrkobyggnader.

Anor från 1200-talet

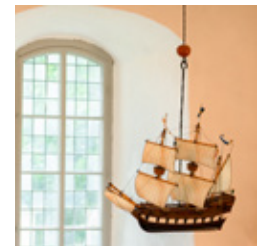
Kullerstad kyrka har anor från 1200-talet och platsen har varit bebodd länge, något som flera minnesmärken och fornlämningar vittnar om. En runsten står placerad innanför kyrkans mur. Den hittades under början av 1960-talet när man under efterforskningarna för ett häfte om Kullerstad kyrka. En sten i bogårdsmuren runt kyrkogården skiljde sig från de andra och efter flera år kunde

den plockas fram. Runstenen är från 1000-talet och texten lyder:

”Håkan reste detta minnesmärke efter Gunnar, sin son. Har blev död västerut.”

”Hon växer som blomman”

När man kliver in i kyrkan är byggnadens långa historia genast påtaglig. Taket pryds av kalkmålningar som tillkommit under flera epoker och de flesta av motiven är från 1500-talet. Bland annat är Kristus avbildad men det finns även fyrkantiga kartuscher samt kvistar med avlånga blad och päron. Målningarna låg länge gömda under ett putslager men togs fram igen vid restaureringen 1917. Kring denna tid tillkom också många av dekorationerna vid koret, bland annat krucifixet av trä. Glasfönstret med den röda tulpanen är

från något senare, 1954, och är komponerat av konstnären Brita Reich-Eriksson. Motivet är inspirerat av Jobs bok där det i början av 14:e kapitlet står: "Människan, av kvinna född, lever en kort tid och mättas av oro. Hon växer som blomman och vissnar, en skugga som snart är borta".

Ombyggd, utbyggd och restaurerad

Genom århundradena har kyrkan byggts om och utökats. Trumfbågen, som till en början var smalare än nu, utvidgades under 1300-talet. En sakristia tillkom under 1400-talet och under 1500-talet välvdes hela kyrkan. Kyrkan var under ständig utveckling och trots att bygden förlorade mycket av sitt kyrksilver till kronan vid Gustav Vasas

framgång under 1540-talet så fortsatte arbetet med kyrkan likväl.

Många av de inventarier som finns i kyrkan idag är mycket gamla, bland annat den vackra predikstolen i trä som installerades i mitten av 1600-talet. På trappan upp till predikstolen kan man läsa "anno 1657" medan det på baldakinen står 1658. Korgen har motiv av Kristus samt evangelisterna Matteus, Markus, Lukas och Johannes tillsammans med sina igenkänningsattribut. Matteus med en ängel, Markus med ett lejon, Lukas med en ox och Johannes med en örn.

I taket hänger ett votivskepp, baserat på ett original från omkring 1651. Det ursprungliga skeppet är tyvärr väldigt illa medfaret men finns utställt i kyrkan.

En rik historia

Kullersta kyrka är, precis som alla kyrkobyggnader i landet, en tidskapsel som vittnar om sin tid. Om de människor som bött och verkat där, om de historiska skeendena som skett och alla de som burit upp och hjälpt till att forma det vi har idag. Det är unika kulturminnen som ofta ses som en självklarhet. Vi åker förbi dem på väg till jobbet och ägnar dem kanske inte så mycket tankekraft. De har alltid funnits där och ska så förbli. Men då kan det vara värt att tänka tillbaka på alla de som slitit för att bygga upp dem, och det arbete som har krävts (och kommer krävas även i framtiden) för att de ska finnas kvar till eftervärlden. ●

Distrikts- veterinären

-Jag minns en natt då jag skulle ut på en jourresa. Gården skulle vara svår att hitta men bonden sa att han skulle ställa ut en cykel i korsningen. Min fru Margareta följde med denna kväll och vi letade men såg ingen cykel. Tillslut hittade vi ändå fram till gården. Bonden hade inte hittat sin cykel utan ställt ut sin spark istället...

Text och foto Malin Singelsö

Vi sitter runt köksbordet hemma hos veterinär Bengt Olsson och hans fru Margareta. Han ser tillbaka på ett yrkesliv av hårt arbete, alla sorters djur, djurägare av alla typer och mil efter mil på vägarna kring Norrköping. Han har varit distriktsveterinär under nästan hela sitt arbetsliv.

En tuff uppväxt i en annan tid

Bengt växte upp i Stockholm på den tiden då barn inte skulle synas eller höras. En ganska sträng uppväxt och skolgång, så som det var då. Kanske hård på utsidan, men han var allt annat inombords. En vänlig själ, som kanske redan då längtade från stad och betong.

- Jag drömde mardrömmar om nätterna och var helt säker på att det var monster under sängen. För att det skulle bli bättre fick jag faktiskt en hund. Kim. Jag är fortfarande förvånad över

att jag faktiskt fick en hund. Jag älskade hundar, och tyckte mer om dem än om människor, berättar Bengt. Man kan fortfarande ana en förvåning i hans röst.

Han hade lätt för att lära, men trivdes inte riktigt i skolmiljön. En dag i början av gymnasiet reste han sig upp och gick därifrån. Jobbade som lärare i boxning och simning med struliga ungdomar från förorten. Kallades in till lumpen under 18 månader.

- Jag trivdes verkligen i lumpen. Och på något sätt måste jag ha behövt det för efter att jag muckat läste jag in realskolan med biologisk inriktning i kvällsgymnasiet. Jag gjorde det på bara två år och kom in på veterinärhögskolan med högsta betyg.

Med hela Sverige som arbetsplats

1966 var Bengt färdig veterinär. Som nyutexad vikarierade han för distriktsveterinärer över hela Sverige. Från

Norrlandsmarker där det var 15 mil mellan bönderna till Skånes böljande fält och poppelalléer.

- Det var lättare att hitta i Norrland, ler Bengt. Man följde en enda rak väg genom en dalgång tills man kom till en by och där fanns bonden. Det fanns ingen GPS, man fick klara sig med kartor och vägbeskrivningar. Och ingen mobiltelefon heller för den delen. På morgonen hade man telefontid och när den var slut lade man upp sin rutt utifrån hur akuta de olika sjukbesöken var, hur de låg och talade in detta på telefonsvararen. Då kunde en bonde med akutfall spåra upp veterinären genom att ringa de bondgårdar man skulle besöka under dagen. Man satte också upp en lapp på dörren till kontoret, vilket var hemma eller i distriktsveterinärsbostaden.

Så blev det Norrköping

1978 blev Bengt distriktsveterinär i Norrköping. Man var ensam i jobbet som distriktare och Norrköpings distrikt sträckte sig hela vägen utmed norra sidan av Bråviken med till exempel Krokek och Kvarsebo, längs hela södra sidan av Bråviken ut mot Arkösund, ner till Söderköping, Norsholm och ut till Kimstad.

– Jag körde 6000 mil om året och kunde ha 30 resor på en dag. Klockan 17 på fredagar var fjortonde dag så ställde man över telefonen till vikarie- rande veterinär och var ledig till söndag kväll. Utöver det var det jobb hela tiden. Fredagarna jag skulle ställa över telefonen kunde man ge sig den på att det 16.45 ringde en bonde med en ko med spensår sju mil bort, ett ganska pilligt uppdrag. Men det tuffaste var nog att jag sov dåligt, för jag var alltid beredd på att telefonen skulle ringa. Och då skulle man genast vara alert, köra bil och kunna rädda liv. På den tiden opererade vi till och med på gårdarna. Om en ko till exempel fått i sig något vasst så gick man in med bukoperation bakom revbenen och tog ut föremålet. Och

jag har sytt många, många stygn vid sårskador och gett oändligt med dropp till kor med kalvförlamning. Dragit ut kalvar mitt i natten. Och mer udda saker, som att skjuta bedövningspilar med blåsrör för att få tag på tjurar som inte gick att fånga. Det var Bengt Röken på Kolmårdens Djurpark som utbildade oss i blåsrörsteknik, han var verkligen proffs på det, skrattar Bengt.

Många minnen

Ett hårt jobb, samtidigt syns värmen hos Bengt när han berättar om sina möten runtom i distriktet. Om bönderna med sina småskaliga verksamheter, som bjöd veterinären på kaffe och talade om sina kor med namn och inte nummer. Veterinären och bonden var ett team, man såg upp till sin veterinärs kunskap. Bengt berättar vidare om bondmoror som gav en slant till barnen när de var med på resor och om ”byskvaller” och skrönor. Bönder som ville att penicillinet skulle injiceras i korset på kon, så det skulle ”rinna ner till juvret”. Om den där bonden med diabetes som mjölkade sina kor på natten, och därför alltid ringde veterinären mitt i natten, oavsett

om åkomsten var akut eller inte. Helt tydligt kom pojken som älskade djur mer än människor, att tycka väldigt mycket om sina kompanjoner, bönderna.

– Taxorna var inte så höga på den tiden och vi kunde själva styra lite hur vi tog betalt. Det kanske kan låta konstigt idag men det var en annan tid. Om en bonde hade det svårt ekonomiskt, eller om jag trodde att djuret var för dåligt för att klara sig, då fick de ibland betala väldigt lite eller inget alls för besöket.

Bengt fortsätter,

– Jag skulle säga att de som är bönder idag i allmänhet kan mer, och har högre utbildning. Men med småskaligheten upplever jag att lite av personligheten försvann. Och för oss som distriktsveterinärer försvann många bönder tillsammans med korna när de småskaliga lantbruken inte längre kunde överleva. Bönderna ersattes av djurägare och deras husdjur. En djurägare är en helt annan kund än en bonde, då djuret kan vara som deras eget barn. Och idag när alla diagnoser finns på nätet är det inte alltid så lätt att komma ut till en patient som veterinär.

“Förr var nog födslar och död mer en naturlig del av livet än det är idag”

Nya tider

Bengt var med då mobiltelefonerna kom och man plötsligt kunde nå veterinären på sjukresor. Han var också med då den nya distriktsveterinärorganisationen implementerades och en ensam veterinär ersattes av flera i varje distrikt. Självtidigt var han under sin sista tid som distriktsveterinär anställd av staten, chef för Norrköpings distriktsveterinärer.

– Det var en klar förbättring att det plötsligt gick att vara ledig. Arbetsförhållandena blev enormt mycket bättre. Kontoret som jag tidigare haft hemma flyttades till en veterinärstation inne i Norrköping. Där hade vi också smådjursklinik, något som jag tidigare fått driva vid sidan av sjukresorna, på ”fritiden”. Samtidigt tillkom mer administration och idag är hela journalsystemet digitalt. Och taxorna gick upp. Jag minns en bonde som ringde när han fått sin första faktura i den nya regimen och muttrade ”Ja, det var ju tur att jag redan satt ner när jag öppnade räkningen”.

Med en vilja att hjälpa

På frågan om vad som var det bästa med jobbet så är svaret att möta djuren

och bönderna. En av Bengts egna hundar mötte han på en besiktning av valpar. Hästar har han också haft ett specialintresse för. Det värsta var nog att avliva hundar. Men på grund av Bengts system, att göra det så lugnt som möjligt för hunden, ville ändå väldigt många komma till just honom med sina älskade husdjur. Han sövde hunden där den var van att vara, i lugn och trygghet i sin egen korg i bilen, innan den bars in på kliniken.

– Man vill ju hjälpa. Jag har mött så mycket av både glädje och smärta. Jag minns en äldre herre som kom med en höna i en kartong och var så ledsen för den var sjuk. Då fick jag hjälpa så gott jag kunde. Och vad jag minns klarade sig hönan. Men förr var nog födslar och död mer en naturlig del av livet än det är idag. Vi kanske har tappat bort lite av det i livet som vi ändå måste hantera en dag, tror inte det angår en förrän man måste möta det själv. Och då är man väldigt oförberedd och tagen på sängen.

Allt var inte bättre förr

Vid frågan om djuren hade det bättre i det småskaliga lantbruket så funderar

Bengt lite.

–Jag tror det beror på bondens inställning, då som nu. De flesta tyckte om sina djur och värnade om dem. Andra lämnade övrigt att önska, då brukade jag säga ifrån. Det var en del som fick sig en rejäl uppsträckning för att kalvarna inte hade rent till exempel. Och så är det idag med. Det gäller nog både bönder och djurägare – vissa ska ha djur och andra borde inte ha det. Vi har ett starkt djurskydd i Sverige och storskalighet behöver inte betyda dålig djurhållning. Moderna lösdrifter kan till exempel vara väldigt bra för djuren.

Självtidigt har Bengt slutat ha telefontid. Det steget tog han förra året, vid 83 års ålder. Men en och annan sjukresa blir det fortfarande. En del bönder och djurägare vill inte släppa sin veterinär. –Vi får fortfarande rökt ål på jul av en djurägare, efter alla dessa år, konstaterar Bengt och Margareta. Danska gårdshunden Jytte ligger nöjt och snusar vid deras fötter. Det är tydligt att kärleken till djuren inte mattats med åren, och de där människorna som kom med dem, var nog inte så tokiga ändå. ●

Lantbrukstradition med visioner

Precis när regnet dragit bort men åskan fortfarande mullrar i horisonten anländer vi till Kvillinge Prästgård och gårdsbutiken. Gårdens höns går och sprätter. Parkeringen är full till sista plats. Här har släkten Karlsson drivit familjeföretag i mer än 70 år. Ett arv som verkar leva vidare. I denna generation med Fredrik och hans fru Emma vid rodret.

Text och foto Malin Singelsö

Kvillinge gårdsbutik har blivit ett utflyktsmål för alla åldrar och dess popularitet växer för varje år. Basen i lantbruket är ärtskott, mikroblad, potatis och så gårdsbutiken som är öppen året runt.

Berg- och dalbana

Vi får en pratstund med Fredrik, vars farmorsfar kom till gården 1947. Sedan tog farmor och farfar över, sedan mor och far och så nu Emma och Fredrik. – Vi började fundera för sådär åtta år sedan. Vi ville kunna producera egen mat, och börja med självhushållning. Målet var att kunna leva på lantbruket på sikt. Från början odlade vi allt konventionellt. Vi odlade potatis och planterade hallon och levererade

grönsaker till handeln. Gårdsbutiken växte. Men hallonbuskarna dog för oss och det var dåliga marginaler på de konventionellt odlade grödorna. Storskaliga lantbruk kan överleva i dagens oerhört prispressade marknad genom enorma volymer. Vi behövde hitta en annan nisch. Vi var redan noga med att inte använda så mycket kemikalier utan hand- och maskinrensa fälten istället. Därför låg det nära att gå över till ekologiskt. Vi ville dessutom göra en skillnad. Alla kan inte göra allt men alla kan göra något. Vi såg en möjlighet att dra vårt strå till stacken, så att säga. Var det självklart att ta över gården? – Nej, verkligen inte. Det har varit en berg- och dalbana för mig. När jag var liten älskade jag att hänga med

i lantbruket och plocka potatis med mor och far. Det är ett av mina första minnen. Jag var runt sex år. De vände traktorn åt mig och sedan fick jag styra utmed den raka fåran medan de plockade potatisen, och så vände de ekipaget åt mig igen. Det var det bästa som fanns. I tonåren ville jag inte hjälpa till alls och att bo på landet var det värsta som fanns. Men sedan vände det igen och jag ville tillbaka. – När jag och Emma tog över gården var lantbruket avvecklat förutom vallskörd och hästhållning med inackorderingar. Mina föräldrar trodde inte att jag, som avskydde att bo på landet, skulle vilja ta över gården. Men vid 19-års ålder kom viljan att bygga upp lantbruket igen. Jag pluggade på Himmelstadlundsgymnasiet efter två

Fredrik och Emma Karlsson i sin gårdsbutik.

sabbatsår, jag är inte bara skolad på fälten här. Men det är en sak att läsa i böcker, sedan lär man sig framförallt praktiskt på fälten. Mor och far är en stor kunskapsbank också. Att ha en idé, testa och lyckas eller misslyckas, så lär man sig bäst. Vi försöker göra det bästa vi kan och vi får mer och mer erfarenhet.

Ett gemensamt beslut

Emma och Fredrik träffades på Himmelstalundsgymnasiet och båda ville satsa på gården. Ett livsval. Ingen dag är den andra lik. Och just nu är det som mest intensivt. – Det känns som det enda vi gör är att skörda och leverera, skörda och leverera. Det blir låga dagar. Men sedan får vi lite mer ro till vintern. Vad gör ni om ni får en stund över då?

Fredrik ser förvirrad ut, nästan som att konceptet är helt främmande för honom.

– Ja, ledig tid blir det inte någon. Eller jo, vi tog faktiskt en minisemester och åkte till Legoland, det gillade barnen. Men annars vet jag inte. Förr var det väl lite mer att hela familjen samlades, farmor lagade familjemiddag och ringde in alla. Så är det kanske inte riktigt idag, ler Fredrik. Vi jobbar mycket ihop också så det blir mer vid högtider som man samlas allihop. Jo, men förresten – barnen gillar att åka fyrhjuling och cross!

Ett helhetstänk

Att odla hållbart handlar inte bara om hur man odlar utan också vilka grödor man väljer. En del produkter kräver

väldigt mycket resurser, som t.ex. vatten eller gödning, för att ge avkastning. Ju mer skörd man får vid en viss insats, desto fler munnar kan mättas med samma resursåtgång. Vid ekologiskt lantbruk kan det bli ännu tydligare. Det är alltså viktigt att välja vad man odlar. Potatisen odlar de konventionellt fortfarande just av denna anledningen men de ska prova att odla en del potatis ekologiskt till gårdsbutiken. – Vi ska prova att välja rätt sorter och ha ordentligt med plats mellan raderna. Bladmögel är den stora fienden och det drar ner röta i potatisen. Det här tänket om vad som tar minst resurser att odla, vad som är i säsong och att undvika varor som transporteras långa sträckor är något man kan ta med sig som konsument också.

Gårdsbutiken är en helhetsupplevelse. Förutom gårdens produkter kan man hälsa på och mata djuren. Barnen kan leka i sandhögen medan familjen slår sig ner och tar en fika.

Företag i familjen

På gården har man nu också byggt ett bryggeri, där Fredriks syster Camilla bland annat gör Kombucha i sitt företag Kvillinge Ekologiska. Där finns det större efterfrågan än tillgång och även det företaget växer hela tiden.

– Pappa är också anställd hos oss, ärtskotten har vi ihop. Ärtskotteriet som vi kallar det ligger i den gamla stalldelen.

Hur fungerar det att jobba i ett familjeföretag?

– Vi har alltid stått nära varandra och det måste man nog göra för att det ska fungera. Sedan träffas vi inte varje dag även om alla antingen bor eller jobbar på gården. Visst kan det bli konflikter, vi kan tycka olika

och det är bra! Kommunikation är viktigt och att man vet att det ändå fungerar, att man vill varandra väl. Fredrik fortsätter,

– Vi vill inte växa ur kostymen utan kunna hålla det som ett familjeföretag, lite småskaligt. Men vi har planer på att utöka med växthus för att kunna odla tomater och basilika till exempel. Vi tittar också på solenergi för att kunna driva ärtskotteriet och eventuella växthus på ett miljövänligt sätt. Där är vi i en dialog med vår fastighetsägare Svenska kyrkan, för att se om vi kan hjälpas åt med det. Kort sagt vill vi växa hållbart.

Tänker du att man ska äta ekologiskt främst för miljön?

– Självklart för miljön men även för kroppen. Men det viktigaste

vi kan göra som konsumenter här, är att köpa svenskproducerat. Vi har mycket hårdare reglering kring både djurhållning och till exempel besprutning av grödor än andra länder. Köper du svenskt har du redan gjort ett bra miljöval. Att sedan köpa svenskt ekologiskt är ett plus i kanten. Utöver det är det viktigaste för miljön att äta upp det du har, lukta och smaka på sakerna istället för att bara följa bäst före-datum och inte välja bort till exempel en morot för att den ser lite rolig ut. Idag slängs tonvis med grödor för att det bara ser annorlunda ut mot vad konsumenten förväntar sig, det är helt galet. Man överlever utan vissa saker de delar på året då det inte växer i närområdet. Vi testade till och med själva att ta bort

en sak en hel vinter. Nu var vi kanske ganska extrema och valde tomater och visst sved det. Men det gick.

Hållbar handel

Vad erbjuder ett besök på gårdsbutiken?

Man får träffa kaniner, grisar, höns, får, lite hästar, kor och ankor. När vi skördar grönsaker får man mata djuren med sådant vi rensar bort. Det finns en sandhög att leka i och inne i gårdsbutiken har vi förutom våra grönsaker också varor som kvalitetsmjöl, sylt och kött. Det finns dricka som till exempel Kombucha och glassbägare från Sänkdalens gård så att man kan ta en fika. Och just fika, att kunna äta något när man är här, är något vi funderar på att utveckla vidare.

Vi har gått från lanthandlar till stormarknader – tror du vi kan vänta en återgång till den mer småskaliga handeln?

Ja, men så är det! Många är trötta på att gå och handla på stormarknad. Man vill få mer av en upplevelse och ett personligt möte. När man möter någon personligt, tror jag ansvaret för det man både producerar och köper blir större. Inte minst får barnen också större förståelse. Här kan de se åkrarna som potatisen kommer ifrån, de kan se hönorna som värper äggen som de sedan köper i butiken. Konsumenten är mer medveten. De vill stödja svenska bönder och behålla vårt inhemska lantbruk. Många har också förstått att det är ett bra miljöval.

Blir det fler generationer lantbrukare på gården då?

Ja, båda barnen är med en hel del men vår dotter är jätteintresserad. Nu är det hon som är med och hjälper till när vi skördar potatis. Det är jag, Emma och mina föräldrar som går vid traktorn. Så nog ser jag en framtid. Och det är väl delvis för den framtiden som vi gör det här. ●

Livet efter branden

Kay Andersson har vuxit upp på gården där hans föräldrar har haft mjölkkor sedan 70-talet. Det blev naturligt för Kay att köpa gården av sin far och driva den vidare. I december 2015 drabbades familjen av en tragedi då gården fattade eld och brann ner till grunden.

Text Annelie Tollerå Foto Niclas Fasth

Numera har Kay ställt om till köttjursproduktion. Anledningen till omställningen är den svåra kalkylen att få ihop ekonomin som mjölkbonde idag.

– Jag hade kanske haft kvar mjölkkor idag om branden inte hade hänt, resonerar Kay. Men det blev en naturlig omstart efter branden. Valet föll på att starta med köttproduktion då. Alla kalkyler visade bara röda siffror för mjölkproduktion.

Hur kändes det att inte kunna fortsätta med mjölkproduktionen?

– Det är klart att det kändes tråkigt. Det är beklagligt att det satsas så lite för att underlätta för mjölkproduktion i Sverige idag, konstaterar Kay.

Brand på höloftet

Branden började på höloftet i ladugården, men familjen har inte fått ett ordentligt svar på vad som

orsakade branden, trots omfattande utredningar. Men man misstänker elektronikfel, berättar Kay.

Branden spred sig snabbt och blev våldsam på grund av en kraftig vind som låg på från sydost.

– Vi reagerade oerhört snabbt och fick ut nästan alla djur, berättar Kay, men det var en ren slump att jag upptäckte branden. Egentligen var vi redo att åka iväg till Askersund till vår dotter och när jag gick ut på gården såg jag ett märkligt ljus uppe på loftet. Sekunderna efteråt kände jag brandrök och förstod direkt att något var galet.

Kay beskriver det som att han reagerade ryggmärgsmässigt.

– Jag vrålade åt familjen att ringa brandkåren och sedan rusade vi in i ladan och fick ut nästan alla djur medan branden spred sig på loftet bland höbalarna. Det är tur att barnen var hemma. De är vana vid djur allihopa, så det gick snabbt att få ut korna.

Räddningstjänsten kom till undsättning, men då hade vi

redan räddat korna och alla människor var ute, berättar Kay.

– Det gick väldigt snabbt med branden, konstaterar Kay. Om någon av oss hade halkat och ramlat där inne i ladugården hade nog den personen varit kvar där inne i branden, säger han med en rysning. Det tog fem till sju minuter, sedan var det försent och taket började rasa. Det var tur att branden startade på höloftet. Tack vara det fattade det eld i höbalarna först. De blev som en barriär mellan våningarna.

Tänkte du på risken medan ni höll på med räddningsarbetet med djuren?

– Nej, man tänker inte. Man bara gör, säger Kay. Det fanns ingen tid att tänka. Jag hann inte ens reflektera över att jag kommer att förlora företaget, hemmet och precis allting. Allt det där fick komma efteråt.

Efter branden började en tillvaro för Kay med försäkringsbolag och uppbyggnad av gården. Men också en

Kay Andersson på gården som han åter bygger upp, med köttdjur istället för mjölkproduktion.

tid att reflektera över vad som hänt.

– Man reagerar väldigt olika i en sådan här situation, konstaterar Kay. Min fru behövde egen tid att reflektera. Hon behövde få bearbeta traumat på sitt sätt. Själv är jag väldigt praktiskt lagd, jag mådde bättre av att styra med det praktiska. Det blev ett stort fokus för mig. Det var mycket ritningar och beräkningar, kontakter med brandmyndigheter, försäkringsbolag och byggfolk. Och en hel del kämpande med byråkratin.

Alla byggnader utom ett litet hus på gården brann ner. Kay och familjen stod helt utan tillhörigheter. Då reagerade människor i grannskapet och undsatte med hjälp.

– När branden skedde kom det folk från alla håll. Människor sprang rakt över dikena här för att hjälpa till, säger Kay och pekar ut mot åkrarna. Jag har knappt än idag koll på alla som var här. När det är allvar ställer människor upp, så är det, säger Kay med värme i rösten.

Människor kom till undsättning med allt som behövdes - traktorer, grindar, elstaket och utrustning. Grannskapet ställde upp med mat, förnödenheter och kläder. Kyrkan hjälpte till med en ny läsplatta så att Kay skulle kunna nå omvärlden och sköta ärenden. Kay känner sig väldigt tacksam över all hjälp.

– Jag tror att det är så här på landsbygden. Människor bryr sig. Det är ett annat sätt att se på omvärlden, till skillnad mot stan. I stan tenderar man att inte se människor. Man bryr sig inte. Man kan gå rakt förbi en människa som skulle behöva hjälp. Det är nästan skrämmande hur avtrubbade vi har blivit.

Kay är engagerad i kyrkan som ordförande i församlingsrådet. Han berättar att det finns ett starkt engagemang i bygden i både kyrka, hembygdsgård och andra föreningar som till exempel LRF, Lantbrukarnas riksförbund.

– Det är typiskt att människorna här värnar om bygden och vill engagera sig. Vi står just nu i en diskussion i kyrkan om vilka byggnader vi ska ha kvar. Utgångspunkten är såklart att behålla kyrkan och vi har bjudit in till allmän diskussion. Och människor ställer upp och kommer, utbrister Kay med stolthet och låter återigen varm på rösten.

Kay ser plötsligt hård ut och säger att det skulle kunna vara så krasst att man bestämmer sig för att sälja alla kyrkor och församlingshem om besökantalet i kyrkan sviker.

– Men inte så här på landsbygden, säger Kay. “Aldrig i livet, inte vår kyrka”, säger man då. Man resonerar att det är vår kyrka, att den tillhör bygden och oss gemensamt. Det är nog typiskt landsbygd, menar Kay. Att vi tar ansvar för hur bygden utvecklas och vi engagerar oss. Vi ser att det inte är någon annan som ska göra saker, utan det är vi själva som bygger vår framtid och skapar en levande landsbygd. ●

Kvarnen som blev hamn

Ljudet av skulltorkar hörs i natten. Det låter som sommar och höskörd hela året längst ute i Djuröns samhälle. Men det är faktiskt fläktarna i spannmålstorken i Sveriges största hamn för spannmål som hörs över nejden.

Text och foto Malin Singelsö samt Privat

Ar 1909 till 1911 flyttade Pehr Swartz ut familjens kvarnverksamhet till Djurön. Magnifika tegelbyggnader uppfördes mot Bråviken, bryggor byggdes och verksamheten växte fram. Själva flyttade familjen Swartz ut till 1700-talsgården Djurö Gård år 1912 och gjorde en genomgående renovering av den 1920. Kring kvarnen växte ett litet samhälle av arbetarbostäder fram. Träslottet i gårdsbilden på Djurö gård förföll senare och fick rivas, men gården är åter upprustad och många av de unika fruktträden finns kvar, liksom krigsmonumenten i parken. En hel del av de ursprungliga arbetarbostäderna finns också kvar, och byggnationen har utökats till ett livskraftigt villaområde. I området finns också ett populärt utflyktsmål i form av vandringsleden i naturreservatet på Vaxholmen.

Dagens Djurö kvarn

Av kvarnverksamheten Djurö kvarn finns inget kvar idag, fast de K-märkta tegelbyggnaderna reser sig ännu över vattenspegeln. Idag är det stora spannmålssilos som dominerar bilden och fartygen som passerar fram och åter från Djurö kvarn, en hamn i Lantmännens ägo. För att få svar på lite mer om verksamheten fick vi ta hjälp av Mathias Carlsson, platschef Region Öst på Lantmännen Lantbruk

Vad ni har för verksamhet i Djurö kvarn?

– Vi har mottagning av spannmål, både från gårdshämtningar och från bönder som levererar själva. I vår anläggning kan vi både hantera och lagra spannmål som sedan skeppas ut vattenvägen. Vi tar prover för att fastställa vattenhalt när spannmålen ankommer till oss, och gör en okulär besiktning för att säkerställa kvalitet vad gäller till exempel skadedjur.

Djurö kvarn är Lantmännens största spannmålsanläggning utifrån lagringskapacitet, anläggningen i Helsingborg är tvåa. Det fungerar också så att när vi har fullt på Gotland, då kommer säden hit med fartyg för lagring. Sedan går mycket havre och vete på export till bland annat USA, Spanien och Afrika. Spannmålsbranschen är väderberoende så Sverige som vanligtvis är ett exportland fick importera förra året. En lärdom om hur viktig inhemsk produktion är och att lagra för självförsörjning.

Vad är det för kapacitet i hamnen?

– Lagringskapaciteten på Djurön är 250 000-270 000 ton, lite beroende på hur man nyttjar anläggningen. Vi omsätter lagret ungefär en gång per år. Man kan säga att många fartyg för export är på över 200 meter och lastar 70 000-75 000 ton. Det är en unik

Hamnen Djurö kvarn från sjösidan. Moderna industrilösningar samsas med de gamla kvarnbyggnaderna från tidigt 1900-tal i en säregen och vacker blandning.

Mathias Carlsson

hamn vad gäller djup. Utan att veta säkert skulle jag säga att det är 20- 25 meter djupt.

Hur förvarar man spannmål vid sjötransporter?

– Vid längre resor gäller transporter anpassade för spannmålshantering. Man tar också prover löpande vid lång export. Det händer att man får skadedjursangrepp, det kan man få även i silo. Svensk spannmål, framförallt havre, är känt för hög kvalitet, tillsammans med Finlands skulle jag säga. Mycket av havren som går på export är grynhavre som är avsedd till människoföda.

Vad är det för fläktar som låter från hamnen?

– Det är separata torkar där man torkar spannmål. När man uppnått rätt

vattenhalt så flyttas den över till lagring. Alla bönder har inte möjlighet att torka spannmålen själva. Det är en hantering som måste göras innan det är klart för lagring och transport.

Är kvarnen viktig för Norrköping?

– Kvarnen är oerhört viktig i egenskap av spannmålsmottagning med både torkning och rensning. Tittar man ur Lantmännens synpunkt är det en strategisk anläggning. Den är viktig för lantbrukare i närregionen men även för hela Sverige.

Är det något som utmärker företag i landsbrukssektorn?

– Ja, det är just väderkänsligheten. Men vi styrs också av världsmarknadspriser och situationen i omvärlden. Stora lager i världen pressar ner spannmålspriserna. Normalt sett har vi i Sverige haft större

skördar än vi behöver, men som vi såg förra året kan det ändras. Lantmännen är ett lantbrukskooperativ som ägs av svenska lantbrukare. Lantbrukarna handlar med Lantmännen, så utöver ägarrollen är de även våra kunder och leverantörer. Inom Lantmännen finns flera verksamheter, där hamnverksamheten är en del i en kedja. Vi har utgångspunkt i åkermarken och förädlar därifrån produkter hela vägen från jord till bord.

Är det någon av de gamla tegelbyggnaderna som används idag?

– Nej, de är kvar för de är vackra och K-märkta med ett kulturhistoriskt värde. ●

Emilie Piper

Emilie Piper och Löfstad slott

1926 dör fröken Emilie Piper, den sista privata ägarinnan av Löfstad slott. Samma stund som hon dör stannar tiden på slottet. Välkommen in till Löfstad slott, en kulturskatt som stått orörd i nästan 100 år.

Text Matilda Eklöf Foto Matilda Eklöf, Östergötlands museum och David Söderström

Emilie Piper föddes på Löfstad slott den 30 augusti 1857 som yngsta dottern till greveparet Sophie och Charles Emil Piper. Hon växte upp tillsammans med sin ett år äldre syster Sophie och hade en, för adelsflickor på denna tid, helt vanlig uppväxt. De spenderade större delen av sin barndom på Löfstad slott där de fostrades enligt konstens alla regler. Precis som det hade gjort långt innan dess och även skulle komma att göra under en lång tid därefter, innebar detta under slutet av 1800-talet att de måste göra ett gott äktenskapsparti och föra släktens arv vidare. Detta krävde en god utbildning. En guvernant i hemmet såg till att flickorna fick en god allmänkunskap inom alltifrån

språk, teckning och måleri till musik och olika hushållssysslor. Mycket vikt lades dessutom på att lära sig alla regler inom vett och etikett. Detta var ett måste så de kunde föra sig på slottet och i de högre kretsarna där de umgicks. För högre kretsar, det var det ingen tvekan om att de tillhörde. Familjen Piper kom från ett långt led av adliga släkter. Marken där Löfstad byggdes hade varit i släktens ägor sedan åtminstone 1478.

Löfstad slott

Löfstad slott byggdes mellan 1630-1660 av fältmarskalken greve Axel Lillie och hans hustru Christina Mörner. 1750 var olyckan framme när elden härjade på slottet. Branden började i slottets norra flygel, troligtvis startades

den när pigan Cajsa tappade glöd i vävkammaren den kalla januarinatten. Via det nytjärade spåntaket spred sig branden snabbt. Både flygeln och slottet fick stora skador även om man lyckades rädda den södra flygeln och ett fåtal föremål från huvudvåningen.

Under tiden efter branden gifte sig dåvarande ägarinnan Hedvig Catarina de la Gardie med Axel von Fersen d.ä. och i och med det började den von ferserska eran på Löfstad slott. Slottet blev renoverat och fick sitt nuvarande utseende.

von Fersen

Kring slottet finns en vacker engelsk park och trädgård. En av de mer iögonfallande platserna i parken är kanske det monument som

Emilies farfars mor, Sophie von Fersen, har rest över sin bror Axel von Fersen d.y., som mördades på öppen gatan i Stockholm, 1810.

På monumentet, som står på en liten ö omgiven av vatten, går att läsa:

”I dessa nejder, där han fordon njutit
vänskapen och friden skall han skugga
mötas av välsignelser och tårar”.

Emilie Piper var stolt över familjens släktskap med familjen von Fersen och spår av dem går att hitta lite varstans på Lövstad slott. 2019 är det dessutom 300 år sedan Axel von Fersen d.ä. föddes och det uppmärksammas på flera sätt på Lövstad, bland annat med en så kallad Fersen Week i september.

Ett unikt familjehem

Lövstad slott har sedan det första slottet byggdes på 1600-talet gått i arv inom samma familj. Det har aldrig sålts till någon utanför familjen, något som är unikt i Sverige. Genom arv och morgongåvor har slottet förts i arv genom adelssläkterna De la Gardie, von Fersen och Piper. Emilie tillhörde den åttonde generationen som ägde Lövstad och förvaldade arvet samtidigt som hon gjorde många moderniseringar. Hon drog bland annat in rinnande vatten till slottet och el installerades 1921.

Emilies arv

Emilie dedikerade sitt liv till att ta hand om Lövstad slott och ägorna runtomkring. Hon spenderade

dagarna på slottet med att dekorera, ta emot besök, vandra runt på ägorna och hälsa på bland människorna i stugorna. Emilie gifte sig aldrig och fick aldrig några barn. Inte heller hennes syster fick några bröstavingar och slottets framtid var osäker.

Vad som skulle hända med slottet efter Emilies död? Efter en tids funderingar kom Emilie till slut fram till en lösning. I sitt testamente, daterat 4 maj 1923, donerade hon efter sin död slottet och ägorna till Riddarhuset. Inventarierna skulle tillfalla Östergötlands fornminnes- och museiförening (nuvarande Östergötlands museum). I testamentet var det tydligt instruerat att bevara alltsammans precis som det var.

”Jag har velat för alla tider bevara

ett minne från äldre dagar, då ett s.k. slottsliv levdes på de större egendomarna, och ett exempel på ett verkligt hem, som med pietet sammanbragts under ett sekel med dess varierande smakriktningar inom ramen av ett slott från Sveriges stormaktstid, och i vilket hem flera släktled levat och verkat” – Emilie Piper.

Den 13 december 1926 avled fröken Emilie på Löfstad slott efter en tids kamp med cancer. Hon blev 69 år gammal. Hennes syster fortsatte att besöka slottet och vistas där under sin levnad fram till och med hennes död 1940. Två år senare, 1942, öppnade slottet som museum och fröken Emilie Pipers livsverk kunde nu visas upp för allmänheten. Löfstads framtid var säkrad för eftervärlden.

Ett levande museum

Tiden må stå stilla inne i slottet men runtomkring fortsätter livet. Löfstad slott är en sprudlande oas där det finns både värdshus, café och ett stall med en liten butik. Parken utanför slottet är en av Sveriges bäst bevarade engelska parker och anlades under 1800-talets början. På markerna finns en lång natur- och kulturstig där du kan lära dig mer om tiden när Emilie Piper levde, statarlivet, levnadsöden och den gamla järnvägen. Det finns även en vacker handelsträdgård, något som går i linje med Emilies allra sista önskan: ”När så finns, skola blommor plockas in på slottet.” ●

Sagt om landet

Jag tror på dem som bor i en gård
och bryter mark.

De tar sin kraft ur närande jord,
och de gör jorden stark.

- Karin Boye

Välsigna årets gröda
och vattna du vårt land.
Giv alla människor föda,
välsigna sjö och strand.

- Psalm 199, vers 5

"Jag trivs så mycket bättre här på landet,
en plats där man får vara som man är.
Jag har nog sett en del av stora världen,
men ändå har jag valt att stanna här."

- Larz-Kristerz

"Gud skapade landet och
människan staden."

- William Cowper

●
●
● Den åker som får mest gödsel
ger alltid mest ogräs.

● - Ordspråk från Danmark

Gud kallade det torra landet jord, och vatten-
massan kallade han hav. Och Gud såg att det
var gott.

- 1 Mosebok 1:10

Jag är född i en liten by
i ett av världens hörn
vid en landsväg där allt tar slut
och där älven har sitt krön.

- Tomas Andersson Wij

"Han skall ge dig regn när du sår på din åker,
och markens gröda skall bli rik och frodig.
Dina hjordar skall den dagen få beta på vid-
sträckta ängar."

- Jesaja 30:23

NÄSTA NUMMER

hej|livet

I DIN BREVLÅDA
2 december 2019

tema:
Ordet

Styrstad – en pärla att bära i sitt hjärta

Augusti 1989 - då skedde mitt första möte med Styrstad kyrka och det gamla församlingshemmet Styrstadgården. Det var min första arbetsdag i S:t Johannes församling och jag blev skjutsad runt för att se församlingens kyrkor: Navestad, Tingstad, Styrstad och S:t Johannes kyrka. Redan då blev jag lite kär i Styrstad - kyrkan på landet. En plats med en otroligt vacker kyrka på en kulle, där utsikten över åkrar och ängar var bedövande vacker och ett gammalt slitet församlingshem som också innehöll två lägenheter.

I församlingshemmet sjöed det av fantastiskt liv. Det var kyrkans barntimmar, syföreningen, barnkör, ungdomskör, miniorer, juniorer, ungdomar, konfirmander, Styrstadkören och sommarkollo. Ett hus och en plats som samlade många människor varje vecka.

1 januari 1992 delades svenska kyrkan i Norrköping in i fler och mindre församlingar och Styrstad blev då en egen församling och områdena Rambodal, Smedby, Ånestad och Brännestad blev också tillhöriga Styrstad. Sommaren 1992 revs det gamla församlingshemmet och ett år senare invigdes den nya större Styrstadgården med pompa och ståt. Med det nya huset föddes drömmar om fler verksamheter, samarbete med skolorna i församlingen, julmarknad och att starta Öppen förskola - och så blev det under många år. Många skolklasser har kommit på besök, klättrat i kyrktornet, lärt sig om "sin" kyrka, om livets olika högtider och riter och vi har fått dela med oss generöst av vår historia. Många är de som också har för vana att gå från Rambodal till Styrstad på en uppfriskande promenad, en slinga på cirka 4 km.

Styrstad har fått betyda oerhört mycket för hela bygden i stora och svåra stunder men också i gränslös glädje. Jag känner en stor tacksamhet och glädje som har fått följa så många människor genom deras liv i både glädje och sorg. Och i skrivande stund så är det 6 dagar kvar tills en av "mina" konfirmander återvänder till Styrstads kyrka för sitt bröllop.

Eva Sjövall
Pedagog
S:t Johannes församling

hej | Där

Fotograf: Stefan Tell

LOVISA LESSE

Vad är det bästa med att bo på landet?

Det bästa med att bo på landet är att himlen är stor, man kan se stjärnorna om natten och det finns plats för ens tankar.

Vilken är utmaningen med att bo på landet?

Transporter är en stor utmaning på landsbygden. Det skulle vara snudd på omöjligt att bo med familjen här på landet utan bil(ar) med den måttliga kollektivtrafik vi har här ute.

Vilket är ditt favoritdjur?

Djur är som folk, vissa individer klickar man med bara. Men katter och får har ändå en speciell plats i mitt hjärta.

Om ...

NAMN Lovisa Lesse
BOR Söderköping
GÖR Illustratör